

Lényegkiemelés

1. feladatlap

.....

- Több mint ezren vannak! - kiált fel Klári, amikor meglátja a villanydróton ülő kecses fecskék hosszú sorát.

- Ugyan már, nincsenek százan se! - állítja a bátyja, Márk.

- Hát jó, legyen száz - egyezik bele Klári kelletlenül. - De akkor is nagyon sokan vannak! Vajon mit csinálnak itt, a villanydróton?

Már néhány napja csakugyan egyre több fecskecsalád gyülekezik a magasfeszültségű huzalokon, ahol vidáman és fürgén izegnek-mozognak, izgatottan fecserésznek órákon keresztül, fejüket és kétágú farkukat állandóan forgatva.

- Én tudom, miről beszélgetnek - szólal meg Márk -, terveket szőnek az utazásukkal kapcsolatban.

- Miféle utazással? - kérdi Klári.

- Hát a visszautazással - feleli Márk. - Nemsokára, amikor hűvösebbre fordul az idő, a fecskék a meleg országokba repülnek, hogy ott teleljenek. És most azt beszélik meg, hogy mikor indulnak, melyik útvonalon mennek, hányszor fognak pihenőt tartani, és hogy hány rajt alkotnak majd. Szóval, biztos vagyok benne, hogy a vándorlásuk részleteit tisztázzák, pontról pontra.

Húzd alá a választ a következő 2 kérdésre!

1. Hol és miért gyülekeznek a fecskék?

2. Milyen részleteket kell megbeszélni a költözéssel kapcsolatban?

Adj címet a szövegnek! (Többféle megoldással is próbálkozhatsz.)

Lényegkiemelés

2. feladatlap

**Csak a címet olvasd el! Mit gondolsz, miről olvashatsz ebben a történetben?
Beszéljétek meg!**

A kis szalag elrepült...

- Nem találom a zöld szalagomat, amivel össze szoktam kötni a hajamat - Mondja Blanka.

- Nézz csak jól körül! - válaszolja neki a mamája.

- De teljesen eltűnt! - állítja a kislány.

- Ezért nem kellene így elszomorodnod! - próbálja vigasztalni az édesanyja.

- De igen, mert ez egy rejtély - tiltakozik Blanka. - Ide tettem, erre az asztalra.

- Talán rosszul emlékszel...

- Nem, nem, biztos vagyok benne! Ide tettem, erre a kőasztalra, és amikor idejöttem érte, már nem volt itt, elrepült vagy eltűnt!

- Csak nem gondolod komolyan, hogy elrepült?

Blanka mamája nem is tudja, hogy milyen igazat mond: a kislány szalagja valóban elrepült. Hogy hogyan? Egész egyszerűen egy pinty csőrében!

Ez a ravasz madár megpillantotta a bársonyszalagot, amely oly puhának látszott, és gyorsan magához vette. Apró darabokra szagatja, s jó lesz a fészkébe. Igen, a madarak a legkülönbözőbb és legelképzeltetlenebb anyagokból készítik a fészkeiket!

1. Mit nevezett rejtélynek Blanka?

2. Mi a titok nyitja?

3. Milyen ismeretet szereztél a madarokról?

Lényegkiemelés

3.feladatlap

A méz

A medve fedezte föl a mézet. Amilyen torkos és erőszakos, hátsó lábain imbolyogva kitartóan jött-ment, és még a tüskés bokrokkal sem törődött. Illatos célja érdekelte csak: a méz.

A méhek fölriadtak, fullánkjaikkal, rátámadtak, de mit sem ártottak a vastag medvebőrnek. A medve az egész lépet tönkretette hatalmas nyelvével. Az ötezer évvel ezelőtti ember egy szikla mögül figyelte kíváncsian...

Az igazi mézgyár a kaptár. Sőt, hogy pontosabbak legyünk: a méhek teste. A dolgozók virágpont, nektárt keresnek, és hátsó lábaikon lévő zsákocskájukban a méhkasba szállítják, mézzé alakítják, és tökéletesen hatszögletű viaszsejtjeikben raktározzák.

Egyetlen anyaméh rakja le az összes petét, amelyből a sok dolgozó és a királynő kikel. A mézet mindig az istenek és a királyok eledelének tartották, a méhecskéket pedig az édes báj jelképeinek.

Minden nép minden korban egészséges ételnek tartotta a mézet. Az ember rájött, hogy íze aszerint változik, a hímport milyen virágból gyűjtötték a méhek. Mert van gesztenyeméz, akácméz, levendula- és rozmaringméz.

A rómaiak és a görögök gyakran sütötték a húsokat mézzel. Az ókorban az orvosok méz és gyógyfüvek elegyével is gyógyítottak. Az egyiptomiak sokszor dicsőítették a méz tisztaságát, édességét. A halhatatlanság szimbólumának tartották, ezért illatosítókkal kevert mézet használtak a fáraók tetemének bebalzsamozására.

Aláhúzással válaszolj a következő kérdésekre!

1. Hol szállítják a nektárt a méhek?
2. A régebbi korokban hogyan vélekedtek a mézről?
3. Mitől függ, hogy milyen ízű a méz?

Lényegkiemelés

4. feladatlap

1. Olvasd el a címet, s írd 1-2 gondolatot (mondatot) a szöveg várható tartalmáról!

Felhőkarcoló állat

Tornyának, azaz nyakának tetejéről a zsiráf betekinti az egész síkságot. Elnéz a fa lombja fölött, amelyről az imént körülbelül 40 cm hosszú nyelvvel, akár egy lasszóval, lehúzta a leveles ágat. Rágás közben alsó állkapcsa körben forog, mintha csavarra járna...

Érdekes, hogy a zsiráfnak ugyanannyi nyakcsigolyája van, mint a többi emlősnek, az egereket és az embert is beleértve. Csodálatos hosszú nyakát annak köszönheti, hogy minden csigolyája alaposan megnyúlt. Éppen így lábcsonthai is megnyúltak. Ezért toronymagas, és ezért legelhet kényelmesen a magas fák tetejéről...

A zsiráf hosszúra nyúlt nyaka túl egyenes, úgyhogy nem tudja lehajtani a földre. Ivás közben kénytelen szétterpeszteni a lábát, és még így is alig éri el szájával a vizet. Ebben a helyzetben egészen tehetetlen, mert nem képes hirtelen felugrani és eliramodni. Ezért csak egy vagy két zsiráf iszik egyszerre, a többiek sorukra várva éberem őröködnék.

Válaszolj a következő kérdésekre!

1. Mivel és hogyan táplálkozik a zsiráf?

2. Miért toronymagas a zsiráf?

3. Miért őröködnék a zsiráfok, míg 1-2 társuk iszik?

Lényegkiemelés

5. feladatlap

Egér a tortában

1. Egyszer egy kiséger elsétált egy pékség mellett. Kíváncsian felmászott a kirakat párkányára, és bekukucskált az üvegen. Micsoda gyönyörűség! Akkor vette csak észre, hogy korog a gyomra, és besurrant az üzletbe.
2. Nemsokára óriási habos torta mögött ült, és élvezettel nyalogatta. Mivel a hab nagyon finom volt, a tészta és az édes töltelék nemkülönben, egyre beljebb került a tortába, nemsokára már csak hosszú farka lógott ki belőle. Aztán - hopp - eltűnt az is!
3. Ekkor lépett az üzletbe egy kedves idős hölgy.
- Micsoda finomság! - mondta, amikor a habos tortát megpillantotta. - Ebből szeretnék négy szeletet, cukrász úr! - Azonnal nagyságos asszony - felelte a cukrász, és bele akart vágni a tortába. Ebben a pillanatban az egérke kidugta a fejét a süteményből. A hölgy rémülten felsikoltott, a cukrász pedig ijedtében a torta közepébe csapott. A hab összespriccelte a cukrász arcát és a vevő ruháját, a kiséger azonban épségben kereket oldott.

Tegyél fel kérdéseket a beszámozott részre a megadott kérdőszó segítségével!

1. Miért

2. Hol

3. Mitől

Lényegkiemelés

6. feladatlap

Micsoda balszerencse

1. Az előbb még sütött a nap, aztán sötét felhők tornyosultak és már esett is. Igen, ez volt az, amit felhőszakadásnak szoktunk mondani. Míg a majmok visítva rohantak valami száraz helyet keresni, az elefántok csak hagyták, jöjjön aminek jönnie kell. Végül is nincs bundájuk ami átázna.

A legnagyobb örömet az eső a kis Jumbónak, az állatkert kedvencének okozta. És amint felemelt ormányával trombitálva, nagy élvezettel trappolt a kifutójában, egyszer csak nekirontott a kőfalnak, és jaj fájdalom! Letörte az egyik agyarát.

2. Amikor elült a zápor, s jöttek a látogatók, Jumbó a kifutó legtávolabbi sarkából, elfordított fejjel sandított csak kifelé - szégyellte magát. Az emberek persze csak meglátták, mi is történt a növendék elefánttal, s nagyon kedvesek voltak ehhez a balszerencséshez. Alig telt el két nap, s Jumbó máris a régi volt - kivéve az agyarát, mert az nem nőtt vissza.

Adj új címet!

Egészítsd ki a kérdő mondatokat a bejelölt részek alapján!

1. Mi az oka _____ ?

2. Miért lett _____ ?

Lényegkiemelés

7. feladatlap

A katicabogár házat keres magának

A veteményeskertben nincs már több uborka, Jakab, a kertész mind felszedte. És nincsenek már levéltetvek sem, amelyek folytonosan fel-le másztak a temérdek növény száron: az első hidegtől elpusztultak. De ha már nincs több tetű, mit esznek mostantól a katicabogarak? Mivelhogy ők csak tetvekkel táplálkoznak, éhen fognak halni?

Nem, nem fognak éhen halni. Attól a perctől kezdve, hogy a katicabogarak egyedüli táplálékai, a tetvek eltűnnek, a katicabogarak számára nincs más megoldás, mint téli álomba merülni. Eltompulva és mozdulatlanul fekszenek, s így nincs szükségük táplálékra. Az étvágyuk ugyanis a mozgástól jön meg: mint nyáron, amikor hat lábukkal szaladgálnak a rózsaszáron, vagy veszélyes repüléseket végeznek az almafa egyik ágáról a másikra.

Most azonban hosszú hónapokon keresztül nem lesz semmiféle futkosás, szálldosás, csak nyugalom és pihenés. Ehhez azonban megfelelő pihenőhelyet kell találni. A hatpettyes sárga hátú katicabogár egy szerény "faházat" választ ki magának a nagy hársfa törzsében, és bemászik a repedésen.

Olvasd el még egyszer az 1. bekezdést!

Fejezd be úgy a kérdést, hogy az a bekezdés lényegét fejezze ki!

1. Mi _____?

Olvasd el újra a 2. bekezdést!

A feladat ugyanaz, mint az előbb.

2. Hogyan _____?

Olvasd el ismét a harmadik bekezdést!

3. Mit _____?

Adj új címet a történetnek!

Lényegkiemelés

8. feladatlap

Negró, a kiscsacsi

Az állatkertben fekete kiscsacsi született. minden állat szerfölött csodálkozik ezen, mert a csacsik máskülönben mindig szürkék. Az állatgondozó nagyon örül a csacsinak, el is nevezi nyomban Negrónak. Negró mamája egy tarka kiskocsit húz, azzal viszi sétálni az állatkertbe látogató gyerekeket. Ha nagy leszek, én is ezt szeretném csinálni, gondolja Negró.

Másnap reggel Negró a színpompás tollazatú papagájok lármájára riad fel álmából. - Ébresztő! - rikácsolják torkuk szakadtából. - Látogató érkezett! A cirkuszigazgató van itt, hogy néhány állatot vásároljon.

És mielőtt Negró észbe kaphatna, már úton is van a cirkusz felé. Amikor meglátja a tarkára pingált kocsikat, egészen elszomorodik. De amikor a kis Pisti, a cirkuszigazgató fia szeretettel átöleli tüstént megvigasztalódik. A cirkusz hamarosan lebontja nagy sátrát, és a tiritarka kocsik már egy másik város felé gurulnak.

Negró ügyes tanítványnak bizonyul, és hamarosan felléphet a porondon. A következő tavaszon pedig visszatérhet az állatkertbe. Időközben ugyanis túlságosan megnőtt. Negró most már boldog, hiszen sétakocsikázni viheti a gyerekeket a zörgő kerekű, vidám kiskocsival.

Olvasd el a kérdéseket, majd húzd alá a választ a szövegben!

1. Honnan kapta nevét a csacsi?
2. Mi volt Negró vágya?
3. Mitől derült jobb kedvre a cirkuszban?
4. Miért térhetett vissza az állatkertbe?

Most próbálj meg saját szavaiddal válaszolni az előbbi kérdésekre!

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

Lényegkiemelés

9. feladatlap

Ha elkapta, hadd vigye!

Fösvény emberek, mint tudjuk, vannak. De hogy is néz ez ki az állatoknál?

A gyíknak egy csöppet sem volt ínyére, hogy egy egér csak úgy kotorásszon az ő járataiban. Különösen egy olyan fösvény egér, amelyik még a köszönéssel is spórolt. A gyíkok tehát kisorsolták maguk között, melyikük fogja jól megtréfálni. Már másnap belopakodott a "szerencsés nyertes" az egér kamrájába, és minden mozdíthatót elemelt onnan. Az egér azonban rajtakapta.

Dühödten követte a gyíkot annak járatáig, és még éppen el tudta csípni a farkincáját.

"Elkaptalak!, Elkaptalak te tolvaj!" - kiáltotta. -"Most aztán nem szöksz meg!" És csak állt, és kiabált, és csak szorongatta a farkincát. A gyík pedig már messze járt. Ők ugyanis veszélyhelyzetben egyszerűen elengedik a farkukat, úgymint megint kinő...

Keresd meg a választ a kérdésre! Húzd alá!

1. Miért akarták a gyíkok megtréfálni az egeret?

Válaszolj írásban saját szavaiddal!

2. Mi volt a tréfa?

Lényegkiemelés

10. feladatlap

Lusta? Okos?

Volt egyszer egy béka. Olyan lusta volt, hogy biztos éhen döglött volna, ha a barátai alkalmanként nem fogtak volna neki egy-egy legyet.

Azzal hálálta meg jótéteményüket, hogy mindenféle történetet mesélt nekik. Ezek nagy része persze csak kitalált mese volt. Nagyon félt, hogy egyszer elérkezik az az idő, hogy nem jut eszébe semmi új.

Ezért aztán áldotta az eget, amikor látja ám, hogy egy nagyobb uborkás üveget sodort a partra, a sásba a víz. Hoppsza, már bele is ugrott. Az üveg himbálódzott egy kicsit, majd kiúszott a sásból, és elvitte a sodrás, lefelé a vízben. Estefelé az üveg elakadt egy helyen, ahol a folyó partja kissé kiöblösödött.

Persze itt is laktak békák, akik elragadtatással hallgatták a régi meséket, és mindegyiket élelemmel hálálták meg.

Így vándorol a mi békánk parttól partig, meséli a történeteket, s csak az az egyetlen gondja, nehogy akkorára hízzon, hogy egyszer kicsi legyen számára az uborkás üveg.

Még egyszer olvasd át a szöveget "gyorsított" tempóban! (A lényeges gondolatokra irányítsd a figyelmedet.)

1. Válaszolj a címben feltett kérdésekre!

Lusta? _____

Miért? Indokolj! _____

Okos? _____

Miért? _____

2. Miért nem kell újabb meséket kitalálni a békának?

Lényegkiemelés

11. feladatlap

1. A szorgalmas mókusokat a váratlan viharok, az egyre gyakoribb ködfelhők, a kellemetlen szél és az éjszakai hideg sem riasztja vissza attól, hogy az őszi erdőben még a legkisebb ösvényeket is átkutassák ennivalóért.

Jó néhány napja mindnyájan a téli elemózsiát gyűjtögetik.

2. A fiatalok is részt vesznek a keresésben: számukra azonban ez még csak játék.

Persze, hiszen a tavasszal született kismókusoknak ez a munka teljesen új, mégis, hamarosan a lehető legnagyobb természetességgel utánozzák szüleik, testvéreik és a többi csoportbéli felnőtt példáját.

Csak ámulhatunk, hogy milyen nagy gonddal, ügyességgel és lelkesedéssel dolgoznak együtt a többiekkel!

Kedvenc játékuk a különféle magok kiásása lett, s azon versengenek egymással, melyikük tud nagyobb mogyorót, minél frissebb és gyantásabb fenyőtobozt, keményebb és ropogósabb bükkfamakkot találni.

3. Miután már nagy mennyiségű készletet halmoztak fel, el is kell azt valahol helyezniük, s ehhez meg kell találniuk a megfelelő helyeket.

A mókusok azonban nem csüggednek, s hamarosan témérdek eldugott, igazi éléskamrának való helyet kutatnak fel.

Ugyanolyan jól használható a fenyőfa törzsében egy lyuk is, mint a bükkfa gyökerei alatti üreg vagy egy elhagyott fészek.

4. Most már minden készen áll? Vajon emlékezni fognak minden helyre?

Hát persze.

Amikor az erdő megbénul a fagytól, a tapasztaltabb, kiéhezett mókusok az éhségtől űzve biztosan tudni fogják, hol keressék a számukra oly becses téli eleséget, amit egész nyáron és ősszel gyűjtögettek.

Válaszolj a kérdésekre az 1. és 2. részben olvasottak alapján!

- 1. Mivel foglalatoskodnak a mókusok?**

- 2. Mi mindent találunk a felhalmozott készletben?**

Tegyél fel lényegre irányuló kérdést a 3. és 4. részre

3. rész: _____

4. rész: _____

Adj címet!

Lényegkiemelés

12. feladatlap

A remeterák története

A remeterák egy tengeri rákfaj, a többi rák és langusztá rokona. A remeterák a vele egy családba tartozókhoz hasonlóan tíz lábbal, illetve ollóval rendelkeznek, potroha viszont puha, nem páncélos, s ezért védtelen.

A remeterák, bár a sors rosszabb adottságokat juttatott neki, mint társainak, mégis úgy fejlődött tovább, hogy sajátos módon pótolni tudta azt, amitől az anyatermészet megfosztotta őt. A remeterák ezért jobb híján mesterséges páncélt ölt.

Hogyan? Egyszerűen belemászik egy csigaházba, amelyet puhatestű tulajdonosa már elhagyott. Ezt követően, ahogyan nő, lassan megváltoztatja a kagylóházat, s a hátán a házával biztonságosan sétál, csak a lábait dugja ki belőle.

Ezzel azonban nem elégszik meg, s hogy még védettebb legyen, a csigaház tetejére telepít egy tengeri rózsát, amelyik mérges csalánsejtjeivel megvédelmezi a rákot ellenségeitől, még a tintahalétól is. A tengeri rózsza pedig a rák ebédmaradékával táplálkozik, s mivel a rák mindenhol magával viszi, még új lakhelyére is, mindig talál magának ennivalót.

Ha felelni akarsz a következő kérdésekre, leírhatnád az egész szöveget.

Vigyázz, csak a lényegyet fogalmazd meg a válaszokban!

1. Miért rosszabb a remeterák sorsa, mint a társaié?

2. Hogyan hidalja át ezt a hiányosságát?

Lényegkiemelés

13. feladatlap

Olvasd el a címet!

A koala furcsa szaga

Vajon miről fogsz olvasni? Írj néhány gondolatot!

Ugye ismeritek a kedves kis ausztráliai erszényes koalát? Ha valaha is találkoznátok vele, elcsodálkoznátok eukaliptusszal keveredő karamellás szagán. Ennek több oka is van. A koala eukaliptuszlevelekkel táplálkozik, melyek nagyon magas, vékony és sima törzsű fákon nőnek, s jellegzetes aromájukat a koalák bundája napról napra magába szívja. Ez az illat a koalák számára azért is hasznos, mert távol tartja tőlük az élősködőket, amelyek egyébként csapatostul befészkelnék magukat a szőrükbe.

Az eukaliptuszlevél az az ennivaló, amelyet az életük nagy részét a fák ágai között töltő koalák attól kezdve esznek, amikor már "felnőttek" számítanak. A kicsinyek viszont tejet szopnak, később pedig pépesített leveleket és rügyeket fogyasztanak: természetesen ezek is az eukaliptuszfáról valók, azonban az anya ezeket előzőleg megrágja, és az emésztőnedvekkel összekevert levelekből folyós, könnyen emészthető pép lesz. Amikor a kiskoala eléggé megerősödött (kb.fél év után), elhagyja anyja erszényét, és a hátára mászik. A mama még a kicsijével a hátán is könnyedén ugrál a fákön, közben a kiskoala erős karmaival biztosan kapaszkodik.

"Futsd át" újra az 1. Bekezdést!

1. Fogalmazz meg egy kérdést, amely a bekezdés lényegére irányul!

2. Most a 2. bekezdéssel is végezd el az előbbi feladatot!

Lényegkiemelés

14. feladatlap

.....

Egyszer Mátyás király nagy urakkal járta az országot. Megszólított egy öregembert, aki valamikor a katonája volt.

- Hány még a harminckettő?
- Már csak tizenkettő.
- Meg tudna fejni egy bakkecskét?
- Meg én!

Azzal a király továbbment. Az urak körülvették, kérték, unszolták az öreget: magyarázza meg, mit jelent a "hány még a harminckettő?"

- Tíz aranyért megmondom! - mondta nevetve az öreg. Nos: legény koromban harminckettő fogam volt, de most már csak tizenkettő van. Ez azt jelenti.

- Hát az mit jelent, hogy "a bakkecskét hogyan fejed meg?"

Az urak erre a kérdésre sem sajnálták a tíz aranyat.

- Az azt, ahogyan most az urakat "megfejem"!

1. Húzd alá a helyes állítást!

- Addig simogatta a bakkecskét, míg az tejet nem adott.
- Furfangos válaszaival fizetésre készítette az urakat.
- Az urak arannyal fizettek neki a bakkecske tejéért.

2. Húzd alá a szövegben azt a leglényegesebb mondatrészt, amely viccessé teszi a történetet, megadja a csattanóját.

Miért ezt húztad alá?

Lényegkiemelés 15. feladatlap

A kis húgom

Nagyon szeretem a kis húgomat. Olyan mókás dolgokat mond, hogy mindenkit megnevettet. Barbinak hívják, az én nevem pedig Irén. Kilencéves vagyok - igazi nagylány, ahogy anyu szokta mondani. Már lemehetek egyedül vásárolni, én locsolom a virágokat, és tolhatom a babakocsit. Csupa olyan dolgot csinálhatok, amit Barbi még nem tud. Barbi maszatosan eszik, és ordít, ha lefektetik aludni. Ám ha apura és anyura rámosolyog, ők elfelejtik minden komizságát.

Az én komizságaimat persze akkor sem felejtik el, ha rájuk mosolygok. Azt hiszem, Barbit sokkal jobban szeretik, mint engem. Holnap elköltözöm a nagyihoz, neki én vagyok a kedvence!

Ma délután a nagyihoz mentem, anélkül, hogy otthon szóltam volna. Kint már sötét volt, amikor csöngettek. Anyu állt az ajtóban kisírt szemmel. Amikor meglátott, Barbit nagyfi ölébe tette, és szorosán magához ölelt.

- Drágaságom - mondta -, úgy féltettelek! - Barbi is megörült nekem. Most már tudom, hogy az anyukám és a kis húgom nagyon szeret engem.

Ha elolvastad a történetet felelj a kérdésekre! Jól gondold át a válaszaidat!

1. Mi volt Irén tévedése?

2. Mivel magyarázta téves elgondolását?

3. Vajon miért nem felejtik el olyan könnyen a szülők Irén komizkodásait?

Lényegkiemelés
16. feladatlap

Kivirul a sivatag

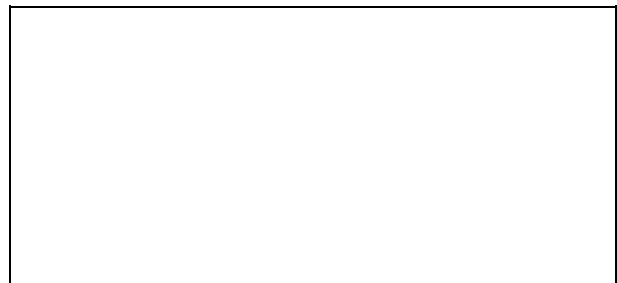
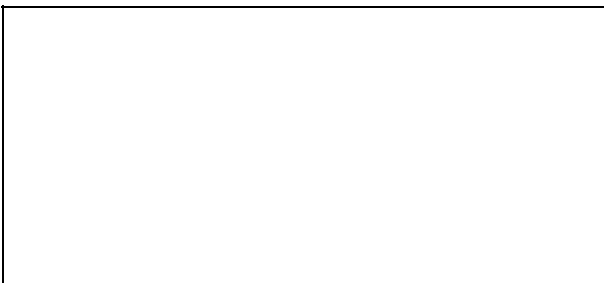
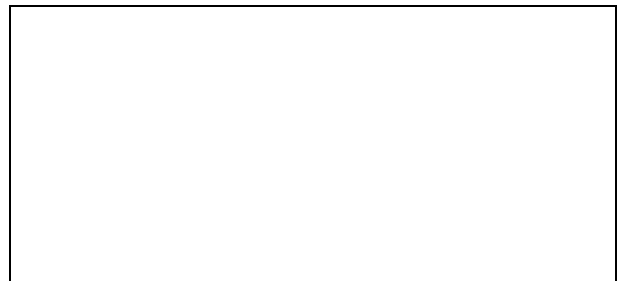
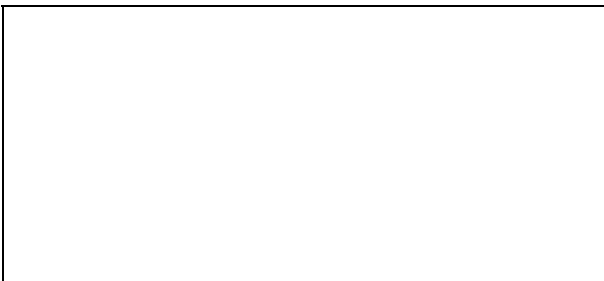
1. Mi jut eszedbe erről a címről?

Hónapokig, sőt talán évekig sem változik a sivatag képe... Látszólag türelmesen várakozik minden, mintha egyáltalán nem volna fontos, hogy lesz-e eső. Amikor azután egy nap valóban esik, csodálatos kép tárul szemünk elé.

A sivatagi homokban számtalan, sok milliárd növénymag van szétszóródva. Mindegyikben egy-egy csíra rejlik, a napsugarak részére hozzáférhetetlen csomagocskákban. Ezek az élő csírák esőre várnak a sivatagban.

Végre elered az eső. A homok teleszívja magát vízzel, lehűl, és ébredezni kezd a benne rejtőzködő élet. Előbb zöld, azután élénk piros, majd sárga szőnyeg terül a sivatagra. Ebben a pillanatban semmi sem mérkőzhet a végtelen térség szépségével. Csodálatos, varázslatos pillanat a sivatagi világ életében.

2. Rajzolj négy képet arról, hogyan alakul át a sivatag!

3. Fogalmazd meg a választ saját szavaiddal 2-3 mondatban!

Lényegkiemelés

17. feladatlap

A kaptár nagyszerű építmény. Hatszögletű sejtek sorozatából áll, a sejtek fala viaszból épül. Az épület körül sűrű méhraj gyülekezik. Kisebb kaptárban húszezer, közepes nagyságúban ötvenezer vagy hetvenötezer, nagy kaptárban kétszázezer méh is van.

A kaptár nem több család lakóhelye, hanem egyetlen nagy családé. A kaptár szívében él a királynő, a többinél jóval nagyobb méh. Ő maga hozta létre a család sok ezer tagját. Nagy erőfeszítéssel két-hármezer petét rak le naponta.

Válaszd ki az első bekezdés lényegét leginkább kifejező mondatot!

- a. A kaptárban sok méh él.
- b. Változó méretű, viaszból készült építmény a kaptár, s a benne élő méhek száma 20 ezer és 200 ezer között mozog.
- c. A méhraj hatszögletű sejtek sorozatából álló kaptár körül él.
- d. A kis kaptárban húszezer méh él.

Rajzolj a méhekről!

Lényegkiemelés

18. feladatlap

A jegesmedve és a mosómedve

- Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy jegesmedve meg egy kis mosómedve. Az állatkertben éltek, és mindössze egy kerítés választotta el őket, így adódott, hogy gyakran szóba elegyedtek egymással.
- Az én hazámban minden olyan fehér, mint én - mesélte a jegesmedve. - Csak az ég kék, ha éppen nem havazik.
- Ó de hisz az nagyszerű lehet! - álmélkodott a kis mosómedve. - Minden fehér és tiszta! Az lenne csak a nekem való vidék! Ott végre felhagyhatnék vele, hogy mindent megmossak, amit meg akarok enni. És mit esznek az állatok a te országodban?
- Halat - mondta a jegesmedve, és megnyalta a szája szélét.
- Csak halat?
- Miért, mit akarsz még? - dohogott a jegesmedve. - a hal a legjobb étel!
- Természetesen - hagyta helyben a mosómedve -, de a növények is finomak, például a gyümölcsök és a kukorica. Aztán ettél te már például csirkét?
Nem, csirkét a jegesmedve még nem evett.
- Márpedig a csirke a legjobb étel! - jelentette ki a mosómedve, és vágyakozva felcsillant a szeme.
- Akkor is a hal a legjobb! - ellenkezett a jegesmedve.
- A mi két medvének nem bővelkedett túlzottan észben, ezért hát csúnyán hajba kaptak, melyik jobb is valójában: a hal vagy a csirke? Olyan haragosak lettek, hogy a végén egymásra sem néztek többé.
- Beesteledett, és az állatgondozó sorra járta a ketrecek az eledeles kiskocsival. Végre odaért a mosómedvéhez és a jegesmedvéhez is. A jegesmedvének halat hozott, a mosómedvének pedig gyümölcsöt, csirkét és csöves kukoricát. Minden állat azt kapta, amit a legjobban szeretett.
- A két medvének nagyon ízlett a pompás lakoma, s mikor nagy elégedetten véletlenül egymásra pillantottak, nagyot nevettek délutáni vitatkozásukon. Kibékültek hát, és megint a régi jóbarátok voltak, mint annak előtte.

Próbáld meg szavakkal, szó szerkezetekkel megfogalmazni a történet lényeges eseményeit!

Így:

1. Medveszomszédok
2. A jegesmedve hazája
3. Vita az ételek körül

Folytasd! (A számozás segít)

4. _____
5. _____
6. _____

Lényegkiemelés

19. feladatlap

A medve nagyon ügyes halász. Végignyúlik egy vízparti fatörzsön, és nyitott mancsát beelógatja a vízbe. Teljesen mozdulatlanul, türelmesen vár, anélkül, hogy a legkisebb izma is megrándulna. Néha még szundít is egyet ebben a helyzetben. A halak végül nem tudnak ellenálni a nagy, puha és zsíros mancsoknak, és odaúsznak. Akkor a medve lecsap.

A fekete medve nagyon szereti az ősszel érő diót, és nagyon jól tudja, hogyan szedheti le a legkönnyebben. Egyszerűen felmászik a fára, és hatalmas erővel megrázza. Utána leereszkedik, és összeszedi a lehullott diót.

Mégis az a legizgalmasabb, ha egy odvas fában mézre bukkan. Nagy mancsát ügyesen benyomja az odúba, és amikor kihúzza, csöpög róla a méz. A méhek között természetesen nagy rémület támad ilyenkor. Az aranyszínű méz a legnagyobb kincsük. Nem marad más hátra, mint hogy összehívják öngyilkos csapatukat és megtámadják a medvét. Az óriás felordít fájdalmában, de tovább nyalogatja mancsáról a mézet, és a mézzel együtt a méheket is.

1. Sorold fel mit eszik a medve!

2. Minden bekezdésnek adj egy címet!

1. _____

2. _____

3. _____

Lényegkiemelés
20. feladatlap

A varázstoll

Istipisti csak ült egy ív fehér papír előtt, mintha az mondaná neki: "Na, írd már rám végre valamit!" De akármennyire is erőltette magát, semmi sem jutott az eszébe. Holott azt mondta a tanár, ez az utolsó esélye, hogy ne bukjon meg. Amint a golyóstollát rágicsálta, mintha egészen finom, vékonyka kis hangot hallott volna. "Figyelj te, én tudnék neked segíteni, de csak akkor, ha megígéred, hogy a jövőben szorgalmasan fogsz tanulni..." Istipisti ijedten fordult meg, de senkit sem látott. "Megígéred?" - hallotta megint a hangocskát, és most már esküdni mert volna, hogy a golyóstollból jött a hang. "Igen, ... megígérem." suttogta Istipisti. "Na rendben, akkor engedd, hadd csinálom..." - szólította föl a golyóstoll.

És még mielőtt észbekapott volna, egyhamar elkészültek a matekfeladatok, rendben, helyesen megoldva sorakoztak a papíron.

De Istipisti oly ostoba volt, hogy titkát nem tudta megtartani, és egy barátjának kikotyogta! Most már tudta az egész falu: Istipistinek van egy varázstolla!

Csakhogy a varázstoll ezután már csak egy közönséges golyóstoll volt, nem segített sem kérés sem könyörgés. Mit volt mit tenni. Ha nem akart hazudós hírébe keveredni, szorgalmasan tanulnia kellett, hogy azt mondhassa: a golyóstolla segített. Így lett Istipistiből jó tanuló.

**Gondolatban idézd fel a lényeges eseményeket! (Bele is nézhetsz a szövegbe.)
Egészítsd ki a vázlatpontokat!**

1. Istipisti _____ eleget az iskolában.

2. A golyóstolla egyszer _____ őt a bajból.

3. _____ a toll titkát, s így _____ a varázslat.

3. Ezután _____ tanult, mert nem akarta, hogy

_____.

Lényegkiemelés

21. feladatlap

Olvasd el a címet!

Szép, de ...

Vajon miről szólhat a történet, melynek ezt a címet adták?

Figyelmesen olvasd el a mesét!

Történt egyszer hogy a virágok királynője a mezőn sétált, s olykor-olykor borúsan csóválta a fejét.

-Kár, kár, sajnós!" - sóhajtozott. - Nem látok egy virágot sehol. Amit az emberek nem szakítanak le, végülis lelegelik az állatok. És ősszel meg sopánkodnak, hogy milyen kopár minden...

Amint így töprengett, felfigyelt egy virágra, ami még bőségesen virított mindenfelé. Támadt is egy ötlete.

- Szervusz kicsikém! - szólította meg az egyiket közülük. - Hogy tetszene nektek, ha néhány hétre sem ember sem állat nem háborítana benneteket és virágoznátok?

- Ez hogyan lehetséges? - kételkedett a kis virág.

- Egészen egyszerűen! Egy picikét "megmérgelek"...

Így virágzik máig is az őszi kikerics, anélkül, hogy mi emberek letépnénk vagy lelegelnék az állatok.

Válaszolj 1 mondattal!

1. Mi okozta a királynő problémáját?

2. Mi jelentett megoldást?

Lényegkiemelés

22. feladatlap

Olvasd el a mesét!

Volt egyszer egy szegény ember. A három fián és az apró házacskáján kívül semmije sem volt a világon. Minden fiú szívesen örökölte volna apja után a házat, de mivel az apa mindegyiket egyformán szerette, nem tudta eldönteni, melyikre hagyja. Ezért egy reggel így szólt a fiaihoz:

- MenjeteK világgá, és tanuljatok mesterséget! Aki közületek a legszebb mesterművet készíti, az öröklí a házamat. - A fiúk evvel egyetértettek, és világgá mentek.

Amikor már mindent megtanultak, hazamentek az apjukhoz. A legidősebb fiú patkolókovács lett, a középső borbély, a legkisebb pedig vívómester. Hazatérve összeültek, hogy megtanácskozzák, hogyan mutathatnák be a legjobban a tudományukat. Ahogy ott tanakodnak, látják, hogy egy nyúl szalad feléjük - Ejj, ez éppen kapóra jött - mondta a borbély. Fogta a tálat meg a szappant, és amikor a nyúl közelebb ért, futtában beszappanozta, megborotválta, de úgy, hogy közben meg se vágta.

Nem kellett sokáig várni, egyszer csak feltűnt az úton egy robogó hintó. A patkolókovács odaugrott a hintó mellé, lerántotta a lovak lábáról a régi patkót, és villámsebeseN felrakott négy újat rájuk. Az apa el volt ragadtatva fiai tudásától. De még hátra volt a harmadik.

Egyszerre hatalmas vihar támadt, ömlött az eső, mintha dézsából öntötték volna. A legkisebb fiú előrántotta kardját, és körözni kezdett vele a feje körül, így egyetlen csepp sem esett rá. Ahogy erősödött az eső, úgy forgatta a kardját egyre sebesebben, így aztán olyan száraz maradt, mintha tető lett volna a feje felett. Elámult az apa és így szólt:

- Fiam, te leszel az örökösöm.

A másik két testvér egyetértett apjuk döntésével, de mivel igen szerették egymást, együtt maradtak a házban. Szorgalmasan gyakorolták mesterségüket, és sokat is kerestek vele. Magas kort éltek meg így hármásban, és amikor az egyik megbetegedett és meghalt, a másik kettő ezen úgy elbúsult, hogy utánahaltak.

1. Milyen mesterségeket tanultak a fiúk?

2. Hogyan bizonyították, hogy ők a szakma legjobbjai?

Fogalmazd meg ezt a kérdést másképpen!

3. Írj 1 kérdést az utolsó bekezdéshez! Vigyázz, lényeges dologról szóljon!

Lényegkiemelés

23. feladatlap

A szappan

Mindenkinek természetes, hogy van fürdőszobája, ahol mosakodhat, pedig itt-ott a világban még akadnak házak, melyekben nincs fürdőszoba. Testünk tisztán tartása és a kényelmes kád közismerten nagyon fontos mióta világ a világ.

A Krisztus előtt háromezer évvel élt sumérok idején nem mindenki engedhette meg magának, hogy fürdőterme legyen, mint a királyoknak, de mindenki lejárt a folyókhoz mosakodni.

A görögök és a rómaiak később közfürdőket építettek a városokban: "termáknak" nevezték őket. Barátságos helyek voltak, ahol bárki tisztálkodhatott, s közben cseveghetett a barátaival.

A szappan föltalálása előtt meszet és hamut kevertek össze vízzel, és azzal mosakodtak, szappanfűvet, esetleg korpát vagy bablisztet használtak.

Igazi szappant Krisztus után 80 körül kezdtek készíteni, és sokáig kevesek kiváltsága maradt. A házakban nem épültek fürdőszobák, az emberek többnyire nyilvános fürdőkbe jártak. A gazdagok éppen ezért kényelmetlennek és egészségtelennek tartották a fürdést. A Napkirály korában így aztán keveset mosakodtak, s rossz szagukat kénytelenek voltak illatszerekkel ellensúlyozni.

1776-ban mindenki számára kényelmes lett az otthoni fürdés, mert elkészültek az első vaskádák. Ettől kezdve kész öröm lett a tisztálkodás. Illatosabbnál illatosabb szappanok jelentek meg a piacon, s elkészültek az első fogkefék és fogkrémek is.

És ki tud ma ellenállni egy illatos szappannak, egy csíkos vagy eperízű fogkrémnek?

Válaszolj a következő kérdésekre!

1. Hogyan oldották meg a tisztálkodást a görögök és a rómaiak?

2. Mikor éltek a sumérok? _____

3. Mit használtak, amikor nem ismerték szappant?

4. Miért nem jártak a gazdagok a közös fürdőbe?

5. Milyen szappanokat készítettek 1776. után? _____

Lényegkiemelés

24. feladatlap

Kilenc tallér

Élt egyszer egy apa meg fia egy öreg kunyhóban, a falu közelében. Pénzük nem volt elegendő, s amikor a fiúnak már egyedül kellett magáról gondoskodnia, bizony, a szükség még nagyobb volt. Talált ugyan munkát az erdőben, a napszámosok között, ám ott becsapták a fele bérével, úgyhogy gyakorta üres gyomorral ment aludni.

Egyik napon egy előkelő uraság lovagolt át az erdőn, és attól kezdve minden nap. A fiú az egyik reggel észreveszi ám, hogy a nyeregkápából kicsusszan egy zacskó. Gyorsan felvette és elrejtette az ingében.

Dobogó szívvel nyitotta ki otthon és megszámlált kilenc tallért! "Na, most véget vetek a nyomornak!" gondolta, és átment a szomszéd faluba, hogy az aranytakaró egyikét beváltsa. De mivel őt ott senki sem ismerte, bizalmatlanok voltak. Aki úgy öltözik mint ő, az bizony csak lophatta az aranyat, mondták és elkergették.

Látta a fiú, hogy a pénz így nem hoz neki szerencsét, és elhatározta, vissza fogja adni.

- Ezt elvesztette uram! - kiáltott legközelebb, és a zacskót a lovas felé emelte. A férfi megállította a lovát, megköszönte a pénzt és kérte a fiút, jelentkezzen a gondnokánál.

A fiú elment a gazdaságba, ahol éppen egy inast kerestek. Így jutott hát rendes munkához, rendes keresethez jutalom gyanánt!

1. Melyik kérdés fejezi ki leginkább a történet lényegét? Karikázd be betűjelét!

- A. Milyen szerencse érte a fiút?
- B. Hogyan sikerült megélhetést találnia?
- C. Mi segítette a fiút a munkához jutásban?

2. Válaszolj arra a kérdésre, melynek betűjelét bekarikáztad!

3. Amennyiben válaszod 1-2 szóból vagy 1 rövid mondatból áll, sajnos rosszul választottál.

Gondold át újra! Javíts!

Lényegkiemelés

25. feladatlap

Egy csodálatos madár

Egy mesebeli, ragyogó égszínkék tollazatú madár röppen villámgyorsan a víz felszínén: a jégmadár az, a kiváló halász.

A horgászához nincs megfelelő felszerelése, pl: horgászsinór, horog. Rendelkezik viszont egy hatásos eszközzel, s ez a csőre, amely olyan nagy és kemény, hogy a halászhoz jobb, mint bármely más felszerelés.

Mindez azonban felesleges lenne, ha a jégmadár nem tudna mesteri fokon bánni a csőrével.

Teljesen mozdulatlanul bújik meg a fűzfa egyik ágán: a környéket kémleli, a víz mélyét figyelő hosszasan, és csendesen, és csendben, türelmesen várakozik.

Abban a pillanatban, amint meglát egy kis halat arra úszni, percnyi tétovázás nélkül fejest ugrik a patakba: szárnyait szorosan a testéhez szorítja és nagy, hegyes csőrével egy csapásra megragadja az áldozatát!

Ez után az ügyes fogás után a jégmadár visszaúszik a víz felszínére, majd perregő szárnycsapással száll vissza leshelyére, ahol aztán újra elhelyezkedik, és ugyanabban a mozdulatlan helyzetben vár a fűzfán, készen arra, hogy lecsapjon egy gyanútlanul arrafelé úszó másik halra is.

1. Horgászik vagy halászik a jégmadár?

Válaszodat indokold is!

2. Hogyan táplálkozik?

Nagyon figyelj, csak a lényegét írd le!

Lényegkiemelés

26. feladatlap

Mit gondolsz, honnan kapta nevét a jégmadár?

Az elválaszthatatlan jégmadárpár

A folyót, amelynek partja közelében található a jégmadár fészke, most kemény, fényes jégpáncél borítja, miközben a folyóparti töltésen, úgy tűnik, minden alszik a fehér hótakaró alatt.

Minden megkeményedett és kikristályosodott a jégtől: nem lengedeznek a szélben a növények, nem ringanak az ágak, egyetlen fűszál sem mozdul.

Ebben a megmerevedett tájban csupán egy jégmadárpár gyors és könnyed repülése mutat életjelt, egy hímé és egy nőstényé, akiknek ebben az elvarázsolt tájban kell szembenézniük a tél szigorával.

A jégmadárpár hol nyílsebesen száll a folyó fölött, a jégréteget súrolva, hol az égerfa ágán ül, máskor pedig hófödte, magas sziklacsúcson időznek, esetleg éppen a töltésen tipegnek felfelé.

Most, hogy a folyó befagyott, leszállnak a jégtükörré, és csőrükkel addig vágják a jégréteget, amíg az ki nem lyukad, azután pedig a léken keresztül kihalásszák mindennapi eleségüket. A vastag páncél alatt a víz valójában ugyanolyan gyorsan folyik, mint annak előtte.

Miután a halat megették, sétálni indulnak.

Így töltik a jégmadarak a telet, és türelmesen várják, hogy kitavasodjék.

A jégmadárpár annyira szereti egymást, hogy ha egyikük megbetegszik, a másik minden lehetséges módon próbálja a párját meggyógyítani. Ha erőfeszítései hiábavalóak, s beteg társa meghal, a túlélő visszavonul egy magányos zugba. Többé nem eszik, se nem repked, fájdalmas nyögéseket hallat, s a végén ő is elpusztul. Mert a jégmadár valóban nem tud társ nélkül élni!

1. Megtaláltad-e a választ a fenti kérdésre? Írd le!

2. Jelöld álló egyenessel a sorok elején azt a részt, amely leginkább összefügg a címmel! Húzd alá a leglényegesebb szavakat, szó szerkezeteket!

Lényegkiemelés 27. feladatlap

Borzi oroszlángyerek, sárga és puha, mint egy vattacsomó. Három testvére közül ő a legfiatalabb, s mindent másképp akar csinálni, mint a többiek. Ha a mama élelemszerző körútra indul, szigorúan tilos a kölyköknek a biztonságos családi fészket elhagyniuk. Mama most éppen vadászik.

Borzi nem hallgat a testvéreire, és elkocog.

Állj, mi ez a gyanús szag? Nem emberszag ez, amitől a mama nemrég óva intette? Papa azért halt meg, mert nem vigyázott. Borzi azonban nagyon kíváncsi. Rálép egy kőre, ami odébb gördülve megmozdít valamit, ami hangos csattanással felcsapódik, és puff! - Borzi máris csapdában csücsül!

Fájdalmas üvöltését anyja is meghallja. Dühösen fújtatva közeledik az engedetlen kölyökhöz. Borzi majd belepusztul fájdalmába. Afra mamának nincs más választása, gyorsan és határozottan leharapja azt a füldarabkát, amely a csapdába szorult. A mama még egyszer szigorúan ráparancsol fiára, hogy ne legyen olyan önfejű, mert rossz vége lesz.

Félelme nemsokára beigazolódik.

Borzi egyszer ismét elkóborol, elfogja egy oroszlánvadász, s hiába minden siránkozás. Sok más állattal együtt egy óriási hajóra viszik. Ketrece olyan kicsi, hogy alig tud benne mozogni. Egy állatkert vásárolja meg, és ott marad bezárva, élete végéig.

Nagy és erős oroszlán lett belőle, de még mindig honvágyat érez Afra mama és testvérei után, s ilyenkor keservesen nyöszörög. Bánata olyan mély, mint a tenger, amely elválasztja szeretteitől. Ekkor azonban már késő.

Amikor Borzi eltűnt, Afra mama sokáig kereste hiába. Néhány hét múlva tudta meg más oroszlánoktól, akik nem estek bele az oroszlánvadászok csapdájába, hogy az emberek vitték el kicsi Borziját. Keservesen sírt, csak az vigasztalta, hogy legalább a két másik, engedelmes kölyke megmaradt.

1. Mi a legfontosabb mondanivalója ennek a történetnek?

2. Oszd négy részre a mesét, majd írd rövid vázlatpontokat a részekhez!

I. _____

II. _____

III. _____

IV. _____

Lényegkiemelés

28. feladatlap

Természetes barlangok

Séta a barlangokban - Barlangban barangolni nagyon izgalmas dolog. A zseblámpák fénye sejtelmesen világítja meg a köveket, egy visszhangos huhogással halálra lehet rémíteni a lányokat, akik egyébként is folyton pánikba esnek a denevérvészély miatt.

Cseppkőbarlang - A cseppkőbarlang a legcsodálatosabb természetes barlang. Azért nevezzük természetes barlangnak, mert nem emberi kéz alkotta. Pedig bizony azt hihetnénk, mikor meglátjuk a mennyezetről jégcsapként lecsüngő cseppköveket, vagy a falak mentén körbe futó kőfüzéseket. A cseppkőoszlopok csodálatos alakja a vízcseppek munkája nyomán alakul ki.

A víz útja - Mikor az esőcsepp egy hegytetőn a földre hull, nem áll meg pihenni. Hanem kíváncsian lejjebb halad. Beszívárog a sziklarepedésekbe, s szép lassan tovább szélesíti azokat, egész termeket váj a hegy belsejébe. A rengeteg apró vízcsepp valamennyire feloldja a mészköveket, magával viszi az egyre nagyobb barlangba, ahol az icipici mészkődarabocskák fokozatosan egymásra rakódnak. Így alakul ki a cseppkő. A vízcseppek pedig szaladnak tovább, míg végül egy kristálytisza forrás lesz belőlük, amely a hegy lábánál felszínre tör.

Ismeretlen üregek - A sziklák belsejében sokkal több ilyen barlang van, mint amennyiről tudunk. De a bejáratuk esetleg olyan helyen van, ahol még senki sem járt, talán épp rád vár a felfedezésük. De nagyon vigyázz! Egyedül ne vágj neki!

1. Mit tartasz a legfontosabb ismeretnek, melyet megtanulhattál ebből a szövegből?

Fogalmazd meg egy kérdéssel!

2. Olvasd visszafelé az alábbi mondatot!

? ökppesc a kizektelek naygoH

Ha te is ezt kérdezted ügyes vagy! Válaszolj is rá a saját szavaiddal!

Lényegkiemelés 29. feladatlap

Következtess a cím alapján! Miről szólhat a történet!

Apró látogatók

Péter az erdőőr fia volt, és szüleivel a falu szélén lakott. Nem csoda hát, hogy a kisiú a legszívesebben az erdőben barangolt, és jó barátságban volt kis lakóival: nyúllal, őzszel, rókával és borzzal. Nesztelenül lépkedett, akár a vadász a vad nyomában, megleste és magához csalogatta a négy lábú barátait, és utánozta a madarak énekét.

Mind közül legjobban a röppentyűk nőttek a szívéhez. Így nevezte az apró légtornászokat, akik vörösesbarna, bozontos farkukkal úgy cikáztak fel s alá a fákon, akár a villám.

Röppentyű papa, a legnyalkább mókuska és egyben a leghetykébb is, egy napon vizsgálódva méregette a kisiút a magasból. Péter mozdulatlanul állt a hatalmas fenyőfa alatt, ő meg Röppentyű urat nézte. Soha nem indult el az erdőre dió, magvak vagy más efféle csemege nélkül.

- Nézz csak ide, mi van itt! - mondta a fiú halkán. - Ha lejössz, megkapod!

Röppentyű úr megdörzsölte a füle tövét, és némi habozás után rászánta magát a kalandra. Hogyne, hiszen Péter tenyerén egy kövér, kerek mogyoró kellett magát. Huss, felkapta a mogyorót, és villámgyorsan felsurrant a zsákmánnyal az odúhoz. Péter lefeküdt a fűbe, és várt. Mogyorókat dugott a pulóvere ráncai közé, a bakancsa szíja alá és a hajába. Odafenn a mókuscsalád bizonyára kupaktanácsot tarthatott, mert sorra felbukkantak az apró fejcskék; elsőnek megint Röppentyű papa merészkedett elő, aztán a felesége, végül előbújt a négy kis Röppentyű gyerek is. Péter pedig türelmesen várakozott.

Aztán egyszerre csak függén végigsuhantak a fenyő törzsén: először Röppentyű úr, nyomában a felesége, aztán a négy csöppség. Nem is félelmetes ez az ember, hiszen a földön fekszik, és cseppet sem emlékeztet holmi járkáló fára! Péter a szeme sarkából figyelte, amint egyre közelebb ugrándoztak. A Röppentyű gyerekek lökdösődve és egymáson átbukfencezve Péter hajfürtjei között keresgéltek, miközben Röppentyű papa a bocskorszíjajknál szorgoskodott, Röppentyű asszonyság meg egyenesen Péter pocakjára telepedett, és ide-oda pislogva jóízűen lakmározott. Az apró látogatók nem kérték magukat, addig maradtak, míg csak el nem fogyott az összes mogyoró.

Aztán Röppentyű asszonyság összegyűjtötte a gyerekeket, és felmászott velük az odúba; Röppentyű papa pedig a hátsó lábára ülve megköszönte a vendéglátást, és végül ő is eltűnt a lombok között.

Jellemezd Pétert! Milyen tulajdonságait ismerted meg az olvasottak alapján?

Jellemezd a mókusokat is!

Lényegkiemelés 30. feladatlap

Olvasd el a címet!

A tenger időnként "kirándulni megy"

Mi jut erről eszedbe?

Tudod-e, mi az az árapály? Nos, ez a tenger időszakos mozgása, amikor is kétszer egy nap "sétálni megy": reggel a víz visszahúzódik, egészen a homokos part legalsó határáig, majd délután visszajön, és elárasztja a száraz, homokos part legtetejét is. Ez a jelenség elsősorban a Holddal van összefüggésben, amely a Föld forgása miatt szabályos időközönként vonzza és taszítja a tengervizet.

De lássuk csak, vajon Marika hogyan fedezte fel az árapályt! A kislány, még azon a napon, amikor megérkezett a tengerhez, hogy itt töltsse a szünidőt, elment a strandra Szófia nénivel, és együtt egy nagy homokvárat kezdtek építeni ott, ahol a homok jó nedves.

Néhány óra múlva igazi remekmű született: egy félelmetes erődítmény, amelynek négy csipkézett tornya, nagy és kis kagylókkal megerősített zömök falai s egy központi vártornya volt, s mindezt mély várárok vette körül.

Marika tapsolt örömeiben.

- Ügyes vagy, Szófia néni, ügyes! - a kislány még soha életében nem látott ilyen szép homokvárat!

Büszkén áll az odasereglett gyerekek gyűrűjében, akik azért szaladtak oda, hogy megnézzék a lenyűgöző erődítményt.

Mögöttük azonban különös moraj hallatszik, a gyerekek hátrafordulnak, s meglátják, hogy a tenger gyorsan s egyre sebesebben közelít feléjük, szinte már lábukat mossa.

- A váram! - kiabál Marika, és tiltakozik. - A váram, ezt nem szabad!

A tenger azonban nem hallgatja meg a kislányt, csak jön, jön feléjük kérlelhetetlenül. Szófia néninek meg kell fognia Marika kezét, s a száraz part felé vonszolja őt, miközben a víz körbefonja a homokvárat, az erődítmény leomlik, s a dagály lassacskán magával ragadja - a homokot.

1.

2. Milyen ismereteket szereztél ebből a történetből? Fogalmazd meg saját szavaiddal!

3. Adj más címet!

Lényegkiemelés 31. feladatlap

A bajba került vadkacsák

A nap minden reggel később kel, és sugarai is egyre gyengébbek már. Hűs szellő fújdogál a nádasban, a víztükröt fodrozva. Lassacskán a tündérrózsák színe is kifakul, és a környék fáinak levelei is elsárgulnak.

Néhány napja a mocsárbéli hét vadkacsa különös módon viselkedik: nyugtalanok, rosszkedvűek, leverték.

Kecses szitakötő repked a közelükben, de nekik semmi kedvük, hogy kinyújtás a csőrüket, és elkapják, ahogyan ezt szokták. Közelükben ugrál egy béka is, de egyikük sem veszi a fáradságot, hogy kövesse.

Ma délután azonban, csak hogy valamivel elüsse az időt, az egyik vadkacsa elhatározta, hogy elmerészkedik egészen a malomig. De még elmondani is szörnyű, hogy bármennyire is mozgatja a szárnyait, nem sikerül felrepülnie! Még ahhoz sincs ereje, hogy elszakadjon a földtől. A legrosszabb azonban az a dologban, hogy amikor a szárnyaival verdesett, csomókban hullott ki a tolla.

Valóban elkésérítő helyzet!

Vadkacsatestvéreivel is ugyanez történt.

Ekkor elkéseredetten és szégyenkezve elbújnak a nád, a mocsári növények közé, s ott találkoznak a kacsamamával, aki vigasztalja, bátorítja őket.

Kedvesen elmagyarázza a fiatal vadkacsáknak, mi történik, miért van mindez.

- Minden évben, ősszel - mondja a kacsamama -, a vadkacsák levedlik tollazatukat. De ne féljete, hamarosan új fog helyette nőni, amely szebb és fényesebb lesz, mint az előző. Majd meglátjátok, az új tollcskák hosszabbak és erősebbek is lesznek, akkor újra fogtok tudni repülni, gyorsabban és ügyesebben, mint azelőtt, és elindulhatunk a meleg országokba telelni.

1. Húzd alá a leglényegesebb gondolatot megfogalmazó szavakat, mondatrészeket!

2. Most olvasd el újra, de csak azt, amit aláhúztál!

3. Az aláhúzottak segítségével foglald össze a történetet néhány (1-3) mondattal!

Lényegkiemelés 32. feladatlap

A krokodiltojás

A krokodilmama érezte, hogy rövidesen megtojja a tojásokat. Már megmoccanni is alig bírt, és minden lépés nehezebbre esett. Igaz, néhány hónappal korábban még serényen dolgozott; fészket rakott a vízparton egy nagy csomó nedves fűből.

Azután érkezett a nagy pillanat. Szép sorban harminc teljesen egyforma, hosszúka tojást pottyantott ki. Testének mozgatásával és apró farkcsapásokkal leveleket kotort rájuk, hogy eltakarja őket a ragadozók elől. Ez a védett kis kuckó más célt is szolgált. A napsugárzás ugyanis elrohasztja a füveket és a leveleket, ettől pedig hő keletkezik. Ez a meleg sokkal hamarabb kikelti a tojásokat, mint a krokodilmama hideg hüllőteste.

Dolga végeztével a krokodilmama néhány lépésnyi távolságra letelepszik pihenni és falatozni. Előfordul, hogy egészen a kikelésükig őrzi a tojásokat. Míg türelmesen várakozik, a tojások a szeme láttára lesznek napról napra érettebbek a hatalmas gőzölgő fészkekben. A kiskrokodilok már igen korán mocoogni, tekeregni kezdenek, apró farkincájukkal verdesnek, hogy kijöhessenek... De mivel a héj túlságosan vastag, a tojások egy darabig fel és alá sétafikálnak, mintha valami titokzatos balettet lejtenének.

Egy szép napon a kiskrokodil felfedezi, hogy a tojáshéjat az orrán lévő bőrkeményedéssel kopogtatva át tudja ütni. Aztán lassanként kibújik - először a fejével, majd a mellső és a hátsó lábaival, végül pedig a farkával, ami ilyenkor még igencsak rövid. Hát így születik a kiskrokodil: egyenesen belebukfencezik a világba, a többi izgő-mozgó tojás közé. Egymás után törnek föl a tojások, és a fészkek sötétjében máris egy rakás kiskrokodil nyüzsög: üveggolyóként csillogó szemükkel szaporán tekingetnek körös-körül.

És eljön az idő, amikor a kicsiket le kell vinni a vízhez. Ekkor a krokodilmama fura dolgot művel: kitátja a száját, míg hat vagy hét kicsi bemasírozik a fogai közt botladozva. Ekkor gyorsan befuvarozza őket a tóhoz, majd visszatér a többiekért. Mire a második csoporttal is megérkezik, az első már a sekély, iszapos vízben tempózik. A krokodilbábik még járni nem tudnak, de úszóbajnoknak már beillenének.

Fogalmazd meg minden bekezdéshez egy lényegre utaló kérdést!

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Lényegkiemelés

33. feladatlap

A folyó

Amikor egy folyó megszületik, még egészen picike. Vékony kis erecske, ami a földből tör elő, s máris frissen szalad lefelé a kövek között. Hamarosan találkozik újabb kis vízerekkel, és együtt haladnak tovább. Utat törnek a fák, bokrok, kövek között, medret vágnak maguknak, lezúdulnak a völgyekbe, s lassan csordogálnak tovább. Minél nagyobb utat tesz meg a kis patak, annál szélesebb és nagyobb lesz. Hamarosan már nem lehet átgázolni rajta, hanem kis hídra van szükség ahhoz, hogy átkelhessünk rajta.

A folyó már kicsi patak korában is nagyon kíváncsi természetű. Mikor megszületik a hegyek között, rögtön az jár a fejében, hogy milyen lehet a világ odalent a síkságokon. És mivel nemcsak kíváncsi, hanem türelmetlen is, elkezd rohanni lefelé, hogy minél előbb odaérjen. Természetesen megpróbálja a leggyorsabb és legkönnyebb utat választani magának. Ha hirtelen szakadékhoz érkezik akkor sem ijed meg, nem keres kerülőutat, hanem óriási robajjal, pezsegve alázúdul a mélybe. Csak lefelé szeret haladni.

A hatalmas ugrás után a víz megnyugszik, és lustán halad előre. A síkságon a meder kiszélesedik, a szeleburdi kis patak itt már méltóságteljes, nagy folyó. Most már nem sietős az útja. Gyakran megesik, hogy nem a legrövidebb utat választja, hanem nagy kanyarokkal hömpölyög a földeken.

A folyó útja végére ér. Sok várost bejárt, rengeteg híd alatt bújt keresztül, sok-sok emberrel beszélgetett. Most már bizony elfáradt. Mielőtt eléri a tengert, a torkolatvidékénél lerakja a magával cipelt hordalék nagy részét. Ha túl sokat szállított, megesik, hogy eltömi saját medrét, s másfelé kell mennie. Egykori medrében sok víz ottreked, így alakulnak ki a mocsarak, ahol sok vízimadár üt tanyát.

1. Adj címet a bekezdéseknek!

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

2. Te milyen új ismeretet szereztél a fenti szövegből? Összefüggő mondatokkal, röviden válaszolj!

Lényegkiemelés

34. feladatlap

Felhőformák - A felhők igazán változatos életet élnek, nagyon sokat utaznak, óceánokat, hegyeket repülnek át. Nagyon változatos lehet az alakjuk is. A lassú gomolyfelhők például olyanok, mint a bárányok, de vannak fenyegető, szürke felhők is.

Az esőfelhő - Megesik, hogy a felhők összetorlódnak vagy elunják a száguldozást. Megállnak, összekapaszkodnak társaikkal, s pihenésképpen jókora esőt zúdítanak a földre. Az eső addig esik, amíg a felhő el nem fogy vagy el nem viszi a szél.

A vihar - Nem mindig fúj a szél, amikor esik az eső. De egy kiadós viharnál rögtön megjelenik szél koma, hogy egy kis mókát csapjon. Egymásnak löki a hideg és a meleg felhőket, amelyek tele lesznek elektromos töltésekkel. Ilyenkor kezdődik csak az igazi égháború! A veszekedő felhők villámokat, tudományosabban elektromos kisüléseket hoznak létre, s az égen hatalmas fények villannak, fülsiketítő dörgések közepette. Ilyenkor aztán mindenki hanyatt-homlok szalad valami fedél alá.

Ahol soha nincs eső - Vannak olyan területek, ahol a felhők nem állnak meg, és nem kapaszkodnak össze esőfelhővé, mert a szél örökösen elhajtja őket onnan. Ott mindig kék az ég, szinte soha nincs eső. Ezek mégis eléggé barátságtalan helyek, hiszen csak olyan növény él meg ott, ami nem szokott megszomjazni - mint például a kaktusz. Máskülönben mindent homok borít, és az ilyen helyet sivatagnak nevezzük.

A köd - Valójában a köd is felhő, csak nem olyan kedves, mint a bárányszerű felhő, mert sűrű, nedves, és közvetlenül a föld felszíne fölött van. Senki sem szereti a ködöt; kellemetlen ködben közlekedni, különösen autóval, mert az ember alig lát messzebb az orránál.

1. Miről szólt? Válaszolj egy szóval! _____

2. Sorold fel azokat a szavakat, amelyek az egyes részek legfontosabb mondandóját tartalmazzák!

Felhőformák: _____

Az esőfelhő: _____

A vihar: _____

Ahol soha nincs eső: _____

A köd: _____

Lényegkiemelés

35. feladatlap

Ipar és kereskedelem

1. A mesterembereknek jól ment a soruk, szükség volt a munkájukra. Így gondolkoztak: Miért szolgáljanak a földesúrnak, amikor egyedül is elcserélhetik a termékeiket? Az iparosok egy része a városok közelében telepedett meg, más részük letelepült egy folyóátkelőlőhely vagy útkereszteződés mellett, ahol sok ember fordult meg, és ott elcserélték termékeiket arra, amire szükségük volt. Ezekből a településekből alakultak ki a városok.
2. Furcsa volt az ilyen régi város, mert a városlakóknak védekezniük kellett a támadások ellen. A földesúr vissza akarta szerezni az elszökött jobbágyokat (a földesúr földjén gazdálkodó parasztokat), szükség volt hát városfalakra s arra is, hogy a városokba vezető kapunál őrség álljon.
3. Miért van minden városban vásártér vagy piactér? Mert amikor a mesterember - vagy másképpen iparos - elkészítette portékáját, el is akarta adni, s meg is akarták vásárolni tőle. Ezért aztán kijelöltek a városban egy nagy teret, ez lett a vásártér. Oda hordta ki mindenki a maga áruját, oda vitték ki a vándorkereskedők is azt, amit a városba hoztak.
4. Eleinte mindenki maga árulta a maga készített portékát. Az iparosnak volt ideje a vásárolásra, hiszen nem készített olyan sok csizmát vagy posztót vagy köntöst vagy kardot, hogy ne győzte volna eladni. Amikor azután egyre többen akartak vásárolni tőle, nem ment el többet a vásárba, hanem az összes termékét egy embernek adta el. Az kivitte a piacra és várta a vásárlókat. Ez az ember volt a kereskedő. Így aztán elvált egymástól az ipar és a kereskedelem.

Fejezd ki egy mondattal a négy rész lényegét

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Hogyan vált el egymástól az ipar és a kereskedelem?
